

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ:

ชื่อโครงการ:

จากอึ้งยี่ ถึง ลูกจีนรักชาติ: ภาพลักษณ์ที่ขัดแย้งในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทย
และชาวจีนโพ้นทะเล

ชื่อนักวิจัย และสถาบัน

อ. ดร. วาสนา วงศ์สุรวัฒน์
ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อีเมล:

wwongsurawat@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ:

2 ปี

บทคัดย่อ:

โครงการวิจัยนี้ได้รวบรวม ประมวล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาและพยายามทำความเข้าใจภาพลักษณ์ที่ขัดแย้งในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐชาติไทยกับชาวจีนโพ้นทะเล ในความเข้าใจของคนทั่วไปทั้งในสังคมโดยรวมและในวงวิชาการนานาชาติที่ศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์จีนโพ้นทะเลมีภาพลักษณ์ของพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์นี้ในสองลักษณะซึ่งดูจะขัดแย้งกันโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ด้านหนึ่งมองว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จสูงสุดในการกลมกลืน/กลืนกลาย [assimilate] ประชากรจีนโพ้นทะเลเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมส่วนใหญ่ได้โดยสมบูรณ์และปราศจากความขัดแย้งรุนแรงดังเช่นที่เคยปรากฏเป็นปัญหาในประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แทบทุกประเทศ อีกด้านหนึ่ง สมาชิกชนชั้นนำไทยในยุคสมัยใหม่หลายท่านก็เป็นที่ยุติอย่างกว้างขวางในวงวิชาการนานาชาติในฐานะผู้นำในการเหยียดชาติพันธุ์จีนหรือต่อต้านอิทธิพลของชาวจีนโพ้นทะเลในภูมิภาคนี้ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายกีดกันชาวจีนของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือบทความ *พวกยิวแห่งบูรพทิศ* โดย อิศวพาหุ ซึ่งตีพิมพ์ออกมาเป็นครั้งแรกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1914 ทำให้อดสงสัยไม่ได้ว่าหากชนชั้นนำของสยามประเทศหรือประเทศไทยในปัจจุบันนั้นมีทัศนคติต่อชาวจีนโพ้นทะเลในแง่ลบมากขนาดนั้นแล้ว ประเทศของเราจะกลายมาเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จสูงสุดในด้านความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์จีนกับคนส่วนใหญ่ในสังคมได้อย่างไร?

ภาพสรุปที่ได้จากบทความทั้ง 4 บทความคือ ชาวจีนโพ้นทะเลที่มีอิทธิพลด้านเศรษฐกิจอย่างสูงในสังคมไทยมาตั้งแต่ก่อนยุครัตนโกสินทร์เรื่อยมาจนถึงยุคสมัยใหม่นั้นเป็นกลุ่มที่มี

ความสัมพันธ์อันดีกับชนชั้นนำ โดยเฉพาะกับราชสำนักและราชวงศ์จักรี และขบวนการชาตินิยมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 นั้นแม้จะมีข้อเขียนต่างๆ ออกมาที่ดูเหมือนว่าต่อต้านรังเกียจชาวจีน แต่ในความเป็นจริงแล้วก็ไม่ได้มีเจตนาในการเหยียดหรือกีดกันทางชาติพันธุ์แต่อย่างใด สิ่งสำคัญที่งานเขียนของ อิศวพาหุ ต่อต้านน่าจะเป็นการฉวยโอกาสขึ้นทะเบียนเป็นบุคคลในบังคับต่างชาติเพื่ออาศัยหาประโยชน์จากข้อตกลงสิทธิสภาพนอกอาณาเขตที่สยามมีกับมหาอำนาจตะวันตกมากกว่า โดยเนื้อแท้ของวาทกรรมราชาชาตินิยมตามแบบฉบับของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 นั้นมิได้รังเกียจความเป็นจีนหรือชาติพันธุ์จีนแต่ประการใด ขอเพียงแค่แสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์อันเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญที่สุดของความเป็นชาติตามพระราชวินิจฉัยของพระองค์ก็สามารถนับเป็นคนไทยและได้รับความยอมรับในฐานะเป็นผู้รักชาติไทยได้โดยไม่จำกัดว่าจะมีบรรพบุรุษมาจากที่ใดหรือพูดภาษาใดมาแต่กำเนิด ส่วนการกีดกันชาวจีนโพ้นทะเลในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นส่วนหนึ่งมาจากอิทธิพลของญี่ปุ่นซึ่งเป็นคู่สงครามสำคัญของจีนและเป็นพันธมิตรกับรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม แต่ที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งมาจากความขัดแย้งของกลุ่มชนชั้นนำใหม่ (สายคณะราษฎร) กับชนชั้นนำเดิม (ราชสำนักและกลุ่มนิยมเจ้า) และความพยายามของจอมพล ป. ที่จะสถาปนาแนวคิดชาตินิยมใหม่ที่ตัดขาดจากสถาบันกษัตริย์หรือ 'ราชาชาตินิยม' แบบสมัยรัชกาลที่ 6 แต่แนวคิดชาตินิยมใหม่เมื่อประกอบกับความกดดันจากพันธมิตรหลักในสงครามอย่างญี่ปุ่นแล้วทำให้ไม่มีที่ทางสำหรับให้ชาวจีนโพ้นทะเลสามารถคงความเป็นจีนได้ในขณะเดียวกับที่แสดงความรักชาติไทยออกมาได้ (ดังเช่นที่เคยทำได้บริบทของ ราชาชาตินิยม) ท้ายที่สุดเมื่อสิ้นสุดสงครามด้วยความพ่ายแพ้ของฝ่ายอักษะ และแนวทางชาตินิยมใหม่ของจอมพล ป. หมดยุคความชอบธรรมไปพร้อมกับการกลับเข้ามาเถลิงอำนาจของฝ่ายอนุรักษนิยม (นำโดย มรว. เสนีย์ ปราโมช และพรรคประชาธิปัตย์) แนวทางราชาชาตินิยมแบบเดิมจึงกลับมา ชาวจีนโพ้นทะเลจึงมีสิทธิที่จะเลือกคงความเป็นจีนไว้ได้ตราบเท่าที่แสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์และการเมืองอนุรักษนิยมอย่างชัดเจน ส่วนจีนโพ้นทะเลอื่นๆ ที่ไม่ปฏิบัติตามแนวทางนี้ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่แสดงความสนับสนุนแนวทางสังคมนิยม หรือกลุ่มที่ต่อต้านอำนาจรัฐในรูปแบบอื่นๆ (เช่น กลุ่มโจรจีนคอมมิวนิสต์ กลุ่มจลาจลที่พลับพลาไชย อังยี กุมารจีน ฯลฯ) ก็จะถูกปราบปรามอย่างรุนแรงและลบล้างออกไปจากประวัติศาสตร์กระแสหลักโดยสิ้นเชิง จึงไม่แปลกที่ ณ ปัจจุบันนี้ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย สัมพันธวงศ์ และบางรัก จึงเป็นฐานเสียงอันมั่นคงของพรรคประชาธิปัตย์ และจะปรากฏกลุ่ม 'ลูกจีนรักชาติ' ขึ้นเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.)

คำหลัก : จำนวน 3-5 คำ

จีนโพ้นทะเล, ชาตินิยม, การกลมกลืน/กลืนกลาย, จักรวรรดินิยม

Abstract

Project Code :

Project Title :

From Secret Societies to Patriotic Overseas Chinese: The Paradox of the Thai State's Relationship with the Overseas Chinese

Investigator :

Wasana WONGSURAWAT Ph.D.
Department of History, Faculty of Arts, Chulalongkorn University

E-mail Address :

wwongsurawat@hotmail.com

Project Period :

2 years

Abstract:

This project has gathered arranged and analyzed historical data in order to investigate and achieve a better understanding of the paradox of the Thai state's relationship with the overseas Chinese. In the superficial understanding of the Thai general public as well as scholars internationally, there appears to be two drastically conflicting images concerning this bizarre relationship between the Thai state and the overseas Chinese. On the one hand, Thailand is often cited as the success story of overseas Chinese assimilation into the non-Chinese general public without incidents of violent ethnic conflicts that had marred the modern history of most Southeast Asian countries. On the other hand, many leading members of the Thai ruling class are widely recognized among scholars in international academia as leading anti-Chinese figures of the Southeast Asian region. From the flagrant anti-Chinese policies of Phibunsongkhram's wartime government to Atsawaphahu's *Jews of the Orient*, first published in 1914, it is difficult not to wonder how Thailand could have become the success story of ethnic relations and assimilation if leading figures of its nationalist movement had such negative attitudes towards the overseas Chinese.

The general conclusion from the 4 articles, which is submitted as the output of this research, is as follows. The overseas Chinese who have been highly influential in the Thai economy since before the Rattanakosin Era up to the present day have

continuously maintained very good relations with the ruling class—especially with the court and the Chakri Dynasty. Even though it appeared that the early nationalist movement of King Vajiravudh Rama VI involved some rhetoric that appeared to be anti-Chinese, in reality and in practice, racial discrimination was never the primary intention of the movement. The most dangerous enemy that Atsawaphahu's writings attempt to expose and oppose were those overseas Chinese who took advantage of the system by having themselves registered as subjects of leading European powers so as to enjoy extraterritorial rights according to the unfair treaties. The true essence of Vajiravudh's royalist nationalist rhetoric was not anti-Chinese or against Chinese-ness in any way. Anyone who would be willing to sincerely express their loyalty to the crown, which Vajiravudh considered to be the ultimate symbol of the Thai nation, could be counted as Thai and accepted as a patriot regardless of where his/her ancestors came from or what his/her mother tongue might have been. As for the anti-Chinese policies during the Second World War, this was partly due to the influence of Japan, which was at war with China while being the most important ally of Phibunsongkhram's regime while occupying Thailand for most of the war years. However, perhaps more importantly, this was due to the conflict between the new revolutionary ruling class (the People's Party) and the old regime (the royalists) and Phibunsongkhram's attempt to establish a new nationalist movement that was completely severed from royalist influence. Nonetheless, this new non-royalist nationalism, coupled with the pressure from occupying Japanese forces, allowed no space for the overseas Chinese to retain their Chinese-ness while expressing their patriotism (as was once possible within the context of royalist nationalism). Finally, when the war concluded with the defeat of the Axis Powers and the discredit of Phibunsongkhram's nationalist ideology, the conservatives (namely, M.R. Seni Pramoj and the Democrat Party) returned to power, bringing back the old royalist mode of Thai nationalism. This allowed the overseas Chinese to retain their ethnic/cultural identity as Chinese while expressing their patriotism through expressions of loyalty towards the crown and support for conservative politicians. Overseas Chinese who fail to follow this formula, be it communist sympathizers or any other dissident group, however, were violently suppressed and completely wiped out of mainstream nationalist history. Hence, it should not come as a surprise that Bangkok Chinatown has become a major powerbase for the Democrat party and the 'Patriotic Ethnic Chinese' would be among the leading forces of the People's Alliance for Democracy (PAD).

Keywords : 3-5 words

Overseas Chinese, Nationalism, Assimilation, Imperialism